

i stigende takt. Atlas'et er antagelig den mest koncentrerede og autentiske geografiske beskrivelse af Japan (på engelsk, fransk og spansk), der kan købes i dag.

Sofus Christiansen

Fridriksson, Sturla: Surtsey.

Evolution of Life on a Volcanic Island. Butterworths. London 1975. 19×25 cm. 198 s. £ 5.30.

Den 14. november 1963 begyndte en ny periode af vulkansk virksomhed i det lavvandede havområde ved Vestmannaøerne, og den første afdeling af denne var med visse afbrydelser effektiv indtil 5. juni 1967. Det mest iøjnefaldende resultat er dannelsen af den nye ø Surtsey, som antages at være sket om natten mellem 13. og 14. november. Den 16. november var det højeste punkt ca. 40 m o.h., den 20. november ca. 70 m o.h., og i februar 1964 var den højeste top ca. 174 m o.h. I marts 1964 var højden 169 m, og den nye ø's areal var da ca. 1 km². Den 4. april 1964 blev kraterzonen lukket mod havet, og man fik påny stærke eksplosioner og lavafrembrud. Den 5. juni 1967 fik man de sidste lavafrembrud. På havbunden 600 m øst for Surtsey var der nogen vulkansk virksomhed i tiden december 1963 til januar 1964, og i maj-oktober 1965 dannedes her en ny ø, Syrtlingur, ca. 70 m høj, som senere blev nedbrudt af havet. I julen 1965 kom et nyt felt i virksomhed ca. 900 m sydvest for Surtsey, hvor man fik en ny ø, ca. 70 m høj. Den fik navnet Jólnir, men også denne ø blev nedbrudt af havet, og disse to mindre vulkaner danner nu to undersøiske forhøjninger med toppen liggende i ca. 50 m dybde.

Det næste store vulkanudbrud indtraf allerede den 23. januar 1973, nemlig på Vestmannaøerne, hvor Heimaey blev hårdt ramt. Byen med ca. 5000 indb. måtte forlades, og der skete meget alvorlige skader, store dele af byen blev øde-

lagt, fiskerihavnen blev hårdt ramt, og fiskeriet gik i stå; bygninger og de industrielle anlæg led store tab.

Oversigten over de vulkanske processers forløb er ret kortfattet, idet vægten i dette arbejde ligger i behandlingen af de biologiske aspekter. De vulkanske produkter er antagelig helt sterile ved deres udgang af spalter og rørformede kraterer, og spørgsmålet bliver da, på hvilken måde de levende væsener tager den nye jord i besiddelse. På dette punkt er Surtser et vigtigt område, fordi det i visse henseender er isoleret. Afstanden til Heymaey er ca. 20 km og til de nærmeste – ubefolkede – men livbærende øer er kun nogle få km. Havvandet er rigt på levende planter og dyr, men også den atmosfæriske luft bærer levende væsener med sig. Kun få mennesker vil lande på Surtsey, og man kan formentlig forhindre dem i at medføre væsentlige tilskud af nye levende væsener.

Den første karplante synes at være *Callitriche maritima*, som blomstrede og satte frugt i 1965. *Elymus* ankom i 1968. Første rugning af *Fulmarus glacialis* skete i 1970 og i 1972 var der 12 reder. Insekterne ankom tidligt, og der er påvist i alt 158 arter. Der kan næppe være tvivl om, at Surtsey som biologisk koloniseringsfelt vil få stor og ret central interesse.

Niels Nielsen

Journal of Historical Geography.

Vol. I, No. I, 1975, Editor John Patten, Editor for the Americas Andrew Clark. Academic Press Inc., London 1975. 136 s. 25×18 cm. Subskriptionspris: £ 7.30 pr. bind (4 numre).

Det er med ikke ringe forventning, at man imødeser det længe ventede tidsskrift, der skulle koncentrere sig om den historiske geografi. I forordet til det nu

foreliggende første nummer siger udgiverne bl. a., at det er et af det nye tidsskrifts mål at nære og understøtte den voksende interesse for kurser, seminarer og forskningsaktiviteter i historisk geografi inden for universiteter og andre lærestanstalter over hele jorden.

Hvilke emner tager man så op, og hvordan ligger det med den geografiske spredning af dem? Det første nummer indeholder artikler om Majsdyrkningens historie på Philippinerne, og Landbrugskrisen i det nordøstlige Brasilien 1700-1750, og Tiendelister og Jordbesiddelse i det 19. århundredes England, om Hudson Bay kompaniets ressource-administration i pelshandelen, om Arbejdskraftformidling i en cechisk industrikoncern i industrialiseringens tidlige fase og endelig et kort bidrag om et Bebyggelsesatlas i det 16. århundredes Finland. Rent umiddelbart kan det se ud til, at man fra udgiverens side har tilstræbt en geografisk spredning af emnerne, og hensigten hermed kan man forestille sig. Det er en dyr spøg at udsende et nyt geografisk tidsskrift. Det kræver en meget betydelig tilslutning af abonnenter, og i den ånd må man også se det forhold, at tidsskriftet har en amerikansk såvel som en britisk redaktør. Det er kun rimeligt, at man ønsker at henvende sig til interesserede i historisk geografi overalt på jordkloden. Forholdene for optagelse af artikler inden for dette fagområde har mange steder været mindre gunstige for geografer, i modsætning til mange europæiske tidsskrifter, hvor den historiske geografi har været mere begunstiget.

Også i et i øvrigt fortrinligt og fyldigt afsnit med boganmeldelser her men opretholdt en geografisk fordeling mellem Europa, Amerika og andre dele af verden. Man må byde *Journal of Historical Geography* velkommen i rækken af geografiske tidsskrifter og ønske det succes, for det har givet en mission.

Viggo Hansen